

(1)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาสวนสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ผู้วิจัย	ผศ.ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร, นางสาวอรพรรณ สกุลแก้ว, นายปรัชญากรณ์ ไชยคช
ที่อยู่	คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โทรศัพท์ 074 286884 Email: parichat.v@psu.ac.th
ระยะเวลาโครงการ	มิถุนายน – สิงหาคม 2553

การศึกษา เรื่องการพัฒนาสวนสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวสวนสมุนไพรในด้านคุณภาพและสรรพคุณของพืชผักสมุนไพรในพื้นที่บ้านในวัง หมู่ที่ 6 และ 8 ตำบลบ้านนา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง เพื่อเสนอรายการอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปโดยใช้วัตถุดิบของชุมชน และพัฒนาภูมิอนาเที่ยวสวนสมุนไพรอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสำรวจพื้นที่จัดประชุมกลุ่มย่อยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อรับฟังความคิดเห็น รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อนำข้อมูลมากำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในสวนสมุนไพร พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลสำคัญและสถานภาพของสวนสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยวสวนสมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยว ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาบรรทัด หมู่ที่ 6 และ 8 บ้านในวัง ตำบลบ้านนา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ชาวบ้านทั่วไปประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และปลูกพืช ผัก สมุนไพร เพื่อบริโภคในครัวเรือนและเป็นอาชีพเสริมรายได้

2. การปลูกพืช ผัก สมุนไพรในพื้นที่บ้านในวัง ชาวบ้านในวัง เกือบทุกบ้านนิยมปลูกพืช ผัก สมุนไพรบริเวณบ้าน เพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือนและขายเป็นอาชีพเสริม อย่างไรก็ตาม สวนสมุนไพรของชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนสามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ มีจำนวน 2 สวน และ 1 แหล่งซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สาธารณะภายในชุมชนบ้านวังยาว

3. พืช ผัก สมุนไพร ที่ค้นพบกับใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโภชนาการ และรายการอาหาร พืช ผัก สมุนไพรที่ค้นพบในพื้นที่ชุมชนบ้านในวังและบ้านวังยาว มีจำนวนทั้งสิ้น 50 ชนิด โดยแบ่งเป็น สมุนไพรที่ใช้ประกอบเป็นอาหาร 33 ชนิด และสมุนไพรที่สามารถนำมาเป็นยารักษาโรคชนิดต่างๆ จำนวน 17 ชนิด โดยมีผลผลิตทั้งปี และรายการอาหารเพื่อสุขภาพที่ปรุงจากพืช ผัก สมุนไพร ที่ค้นพบ จำนวน 7 รายการ

4. การทดลองโปรแกรมท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดพัทลุง และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการและคณะสื่อมวลชนด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

5. โอกาสในการพัฒนาสวนสมุนไพรและการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนพื้นที่บ้านในวังและบ้านวังยาว ซึ่งมีสวนสมุนไพร และแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่แตกต่างไปจากที่อื่น ช่วยสร้างโอกาสให้บ้านในวังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ พืช สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเรียนรู้ และรับประทานอาหารที่ปรุงจากสมุนไพรที่มีอยู่ นักท่องเที่ยวยังได้มีโอกาสสัมผัสอากาศที่เย็นเกือบตลอดทั้งปี เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่เชิงเขาบรรทัด สัมผัสบรรยากาศที่เงียบสงบ เนื่องจากที่อยู่อาศัยภายในชุมชนคั้งห่างกันออกไป ซึ่งสามารถจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน (โฮมสเตย์) โดยเน้นการเรียนรู้พืชสวนสมุนไพรและรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพมากกว่ากิจกรรมอื่น นอกจากนี้ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การปั่นจักรยานชมสวนสมุนไพร สวนผลไม้ และ กิจกรรมดูนก เป็นต้น ซึ่งโดยภาพรวมบ้านในวัง สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พืช ผัก สมุนไพร ควบคู่กับการดูแลสุขภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชนในการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดพัทลุง

คำหลัก: สวนสมุนไพร สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และสมุนไพรในภาคใต้ของประเทศไทย

Abstract

Title	Herbal garden development for tourism in Songkhla Lake Basin
Authors	Asst. Prof. Parichart Visuthismajarn, Miss Oraphan Sakulkeo and Mr. Prachyakorn Chaiyakot
Address	The faculty of environment, Prince of Songkhla University, Hatyai, Songkhla, 90110 Email: parichat.v@psu.ac.th

The objectives of the participatory action research, herbal garden development for tourism in Songkhla Lake Basin, are to study tourism site of herbal garden in terms of benefit and properties of vegetable and herbal garden in Nai Wang Village, Baanna Sub-district, Srinakarin District, Phatthalung Province, to present the healthy food menu to tourists and general people by using raw material in community and to develop the tourism handbook in herbal garden by participatory process of people in Songkhla Lake Basin. Data collection was made by field survey, focus group of involving stakeholders: the vegetable and herbal gardeners, local government and tourism entrepreneurs and in-depth interview the direct herbal experts. The collected data was formed to determine the model of tourism management in vegetable and herbal gardens. It found that the vegetables and herbal gardens for tourism located close to Bantand mountain foot in Nai Wang Village, Baan Na Sub-district, Srinakarin District, Phatthalung Province. Local people generally grow a variety of vegetables and herbs and around their homes for cooking, healing and also increasing income within households. The study also shown that there are two private vegetables and herbal gardens and one public area can be developed as tourist attractions, 33 species of herbs for cooking, 17 species for curing disease and 7 healthy food menus use herbs as ingredient were found. Tourism route test in area was designed and operated by linking with the main tourism destinations in Songkhla Lake Basin from the group of tour operators and environmental media. Moreover, Nai Wang Village can be developed as the tourism destination to educate the vegetables and herbs of health. Tourists can educate and have the food cooking from existing vegetables and herbs within the communities, touch the cool weather almost the year because the community located close to Bantad mountain range and also stay in calm atmosphere. It should be also developed for home-stay tourism

destination by emphasizing the education of vegetable and herb and having healthy food. Furthermore, the research area still has opportunity to be developed as the main tourist attraction of Phatthalung Province in the term of environmentally and friendly tourism activities such as biking in vegetables and herbs gardens and the fruit farm, birds watching and walking around the village by coordinating with the tourism involving organizations.

Keywords: *Herb garden, Herbs for health, Thailand southern herbs*

•